

Mersin Bölgesel İnovasyon Stratejisi 2006-2016

TEPAV SEMPOZYUM

Cenk Cenkmenoğlu

Mersin Tarsus Organize Sanayi

Bölge Müdürü

MERSİN İNOVASYON SİSTEMİ

RIS-MERSİN PROJESİ

Koordinatör: ODTÜ Teknopark A.Ş.

Ortaklar: Mersin Üniversitesi, Mersin Ticaret ve Sanayi Odası, Mersin Tarsus Organize Sanayi Bölgesi, Business Innovation Center Epirus-Yunanistan

Danışmanlar: Şirin Elçi, Zoya Damianova (Bulgaristan)

Bütçe'ye AB katkısı: 312.000 Avro (AB 6.ÇP kapsamında)

Projenin amacı: KOBİ'lerin inovasyon potansiyelinin artırılmasıdır. Bu amaca ulaşmak için Mersin İnovasyon Stratejisi oluşturulmuş ve Mersin'de inovasyon sistemini güçlendirmek yönünde destek eylemleri yürütülmüştür.

“Avrupa'da on yılı aşkın süredir, 100'ün üzerinde bölgede devam eden uygulamalardan elde edilen tecrübelerle şekillendirilen ve IRE Network (Innovating Regions in Europe) aracılığı ile paylaşılan metodolojinin uygulandığı, Türkiye'deki ilk ve tek çalışmadır.”

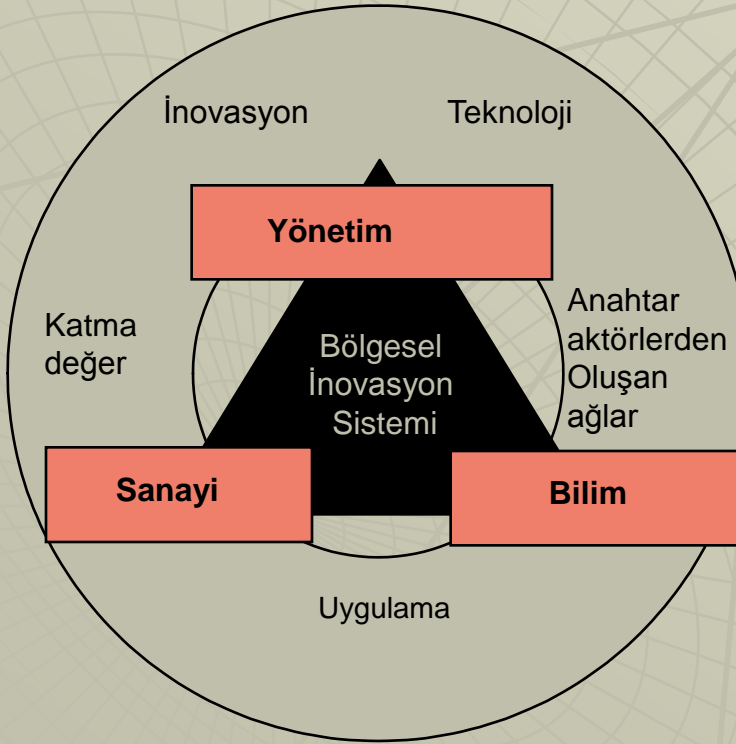
www.innovating-regions.org

RIS-MERSİN PROJESİ

- I. Aşama:** İnovasyon kavramının tanıtılması ve bölge aktörlerinin bilinçlendirilmesi
- II. Aşama:** İl çapında düzenlenen SWOT toplantıları, anket çalışmaları ve firma ziyaretleri yolu ile mevcut durumun saptanması, ihtiyaçların tespiti, taslak stratejinin oluşturulması
- III. Aşama:** Pilot uygulamalar ve taslak stratejinin sınanması (AR-GE 33, GİRİŞİMCİ 33, EXPO 33, MERSİN I. İNOVASYON YARIŞMASI)
- Ocak 2008:** Mersin İnovasyon Stratejisi'nin tamamlanması

KAMUOYU OLUŞTURMAK

Üçlü Sarmalın anahtar aktörleri

Bölgesel inovasyon stratejilerinin ana hedefi

Bölgedeki firmalar ekseninde rekabetçiliği ve inovasyonu desteklemek

MERSİN İNOVASYON STRATEJİSİ

Vizyon: “Mersin’in yüksek yaşam kalitesi ve bilgi ve inovasyona dayalı sürdürülebilir bir ekonomiye sahip bir bölge haline gelmesi”

Stratejik hedefler:

- I) Mersin’de inovasyon sisteminin ve kültürünün iyileştirilmesi
- II) Mevcut firmalardaki inovasyon faaliyetlerinin artırılması ve inovasyona dayalı girişimciliğin teşvik edilmesi
- III) Kilit önem taşıyan sektörlerde bölgesel potansiyelin kullanılması
- IV) Bilgi üreticilerinin geliştirilmesi

Yatay Hedefler:

- A) İnovasyon sistemi aktörleri arasında bir inovasyon kültürü ve inovasyona dayalı kalkınma konusunda fikir birliği ve güven oluşturulması
- B) İdari ve hukuksal ortamın iyileştirilmesi ve altyapının neden olduğu engellerin kaldırılması
- C) Bölge için çekici bir imaj oluşturulması
- D) İnsan sermayesinin geliştirilmesine yatırım yapılması

2008-2009 EYLEM PLANI

İnovasyonun teşviki ve küme çalışmalarında kilit konu işbirliği, işbirliği için ise aracı yapılar şart ;

Mersin, 2008-2009 yıllarında, pek çok eğitim-bilgilendirme-destek faaliyetlerinin yanısıra inovasyon sisteminin aracı yapılarını oluşturuyor:

- Mersin İnovasyon Kurulu kurulması
- Bölgesel bir iş melekleri ağı oluşturulmasına yönelik çalışmalar
- Lojistik ve turizm sektörleri için Ar-Ge merkezleri oluşturulması
- Mevcut Tarım Enstitülerinin sektörün ihtiyaçları ile uyumlu hale getirilmesi
- Üniversitede bir teknoloji transferi ofisi kurulması

MERSİN İNOVASYON KONSEYİ

YÖNETİM KURULU

#	Konum
1	Mersin Valisi
2	Mersin Büyükşehir Belediye Başkanı
3	Mersin Üniversitesi Rektörü
4	Toroslar, Yenişehir, Akdeniz ve Tarsus Belediye Başkanları
5	Mersin Ticaret ve Sanayi Odası Yönetim Kurulu Başkanı
6	Mersin Deniz Ticaret Odası YK Başkanı
7	Mersin Ticaret Borsası YK Başkanı
8	Mersin Ziraat Odası YK Başkanı
9	AKİB Genel Sekreteri
0	TMMOB Bölge Birimi Genel Sekreteri
11	Mersin Sanayici ve İşadamları Derneği YK Başkanı
12	Mersin Tarsus Organize Sanayi Bölgesi YK Başkanı
13	Mersin Teknopark Genel Müdürü
14	MEKİK Genel Sekreteri
15	Tarım-gıda, Turizm, Lojistik Platform Başkanları

SEKTÖREL PLATFORMLAR

Tarım-Gıda, Lojistik ve Turizm Sektörleri Mersin'de İnovasyon potansiyeli taşıyan ve birbirini bütünleyen üç kilit sektör olarak belirlenmiştir.

Seçim kriterleri;

- Sektörlerin coğrafi konum, liman, iklim avantajı, tarihi ve kültürel değerler gibi sürdürülebilir güçlü öz kaynaklara dayanıyor olması
- Sektörlerin nüfusun geniş kesimini kavraması
- İnovasyon ve Ar&ge yolu ile bu geleneksel sektörlerde katma değerın yükseltilmesi imkanı
- İstatistiki sonuçlara göre; firma sayıları, KOSGEB kümeleme analizi, dış ticaret yapan firmaların profili
- Araştırma altyapısının bu sektörleri destekliyor oluşu
- Bu sektörlerde kurumsal altyapı ve temsil-karar alma mekanizmalarının güçlü olması

SEKTÖREL EYLEM PLANI 2008-2009

İnovasyon potansiyeli taşıyan Tarım-Gıda, Lojistik ve Turizm Sektörleri için;

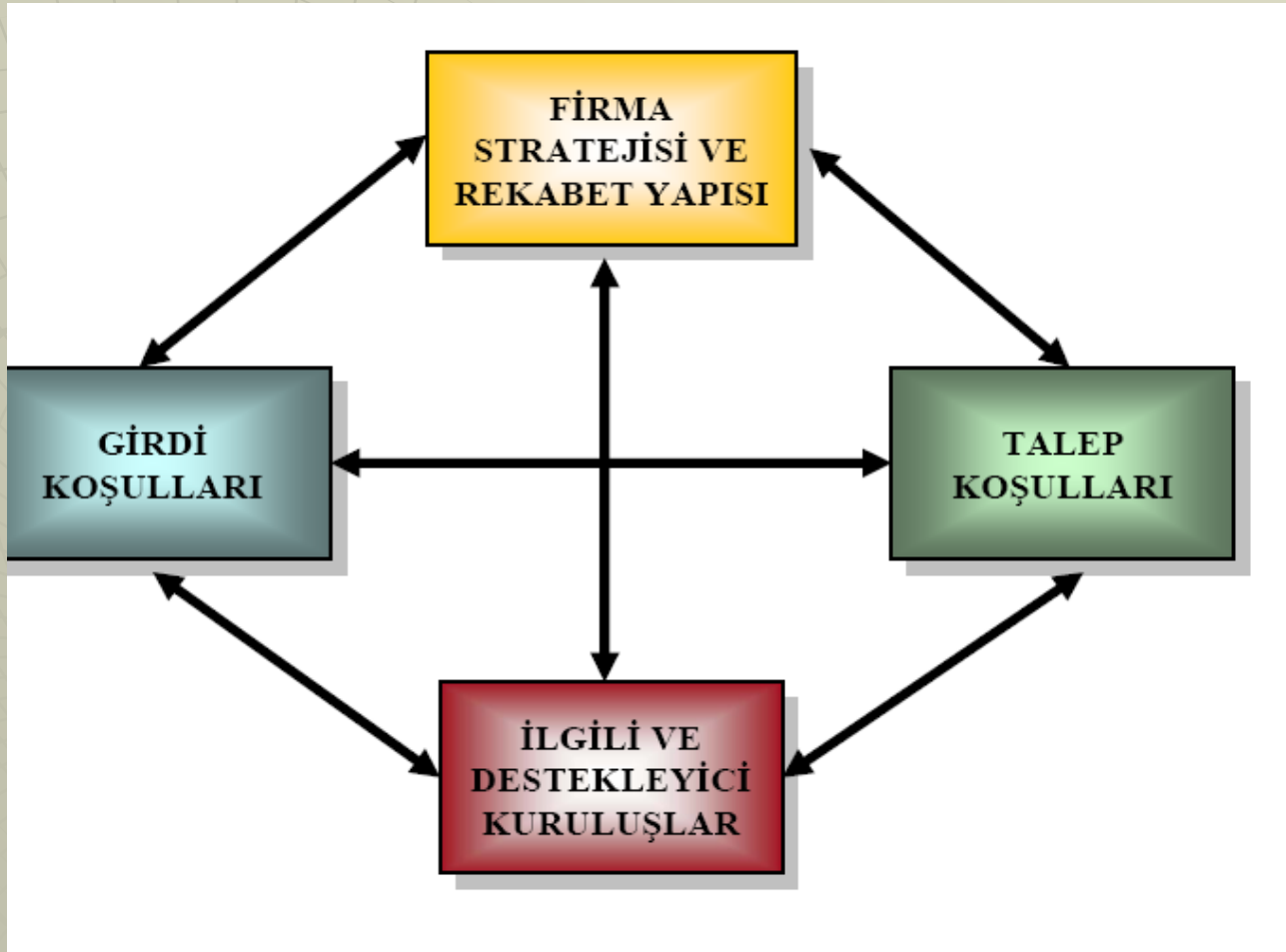
- Üç sektörde kümeleşmenin teşvik edilmesi ve ihtiyaç analiz çalışmalarının yapılması
- Sektörel öngörü çalışmaları yapılması, sonuçlardan faydalanarak sektörel inovasyon stratejilerinin oluşturulması
- Sektörler arası işbirliği içeren araştırma ve inovasyon projeleri için ortak ilgi alanları tespit edilmesi
- Ulusal ve uluslararası ağların tespit edilmesi ve Mersin'deki sektörel platformların bu ağlara dahil edilmesi
- Eko-inovasyon faaliyetlerinin gerçekleştirilebileceği alanların tespiti

KÜMELENME

Kümelenme, birbirlerine katma değer sağlayan, üretim zinciri ile bağımlı firmalar, bilgi üreten kurumlar, destekleyici kurumlar, ve tedarikçilerden oluşan ağ (network) olarak tanımlanabilir.

KÜMELENMEDE ELMAS MODELİ

PAYDAŞLAR VE BEKLENTİLER

- ◆ **Kümelenme çalışmaları; seçilen farklı bölgelerde farklı konularda Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, TOBB, DTM, İhracatçı Birlikleri, Ticaret ve Sanayi Odaları, OSBÜK, DPT(Kalkınma Ajansları), İl Özel İdareleri, Belediyeler ve İrlanda, Amerika, İtalya örnekleri ile seçilen bölgelerde kurulu Organize Sanayi Bölgeleri ile işbirliği içinde geliştirilebilir.**
- ◆ **Belirlenecek ULUSAL KÜME politikası ile bölgelerde oluşturulacak kurullar ve sistemin hukuki altyapısı oluşturulmalıdır.**

PAYDAŞLAR VE BEKLENTİLER

- ◆ **Kamu kurum ve kuruluşları ulusal ve bölgesel kümeleme politikalarında etkin rol almalıdır. Öncelikle, kümelenme girişimi ihtiyacını belirlemek ve kümelenme yapılandırma işlemi başlatmak için, kamu kurumları (DPT, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı); değişik ekonomik ve politik taraflar ve bilimsel metotları kullanarak veri toplamalı, verileri değerlendirmeli ve kümeleme politikasında rol alacak olan bölgenin konumunu, yol haritasını belirlemeli, bölgede yer alan tarafların tümü için hedeflerin, görevlerin ve faaliyetlerin tanımlamalarını yapmalıdır.**
- ◆ **Öte yandan devam etmekte olan kümeleme çalışmalarının takibi ve kontrolü için ulusal ve bölgesel kamu kurum ve kuruluşları ile proje ekibi (Kalkınma Ajansı ve Ticaret Sanayi Odaları) oluşturulmalı ve başlatılmış olan kümeleme girişiminin takibi yapılmalıdır. Ayrıca gerekli tavsiyelerin yapılması için proje ekibi ile birlikte tavsiye kurulunun da olması gerekmektedir. Tavsiye kurulu içerisinde yerel yönetim(Ticaret ve Sanayi Odaları, Belediye, İl Özel İdaresi, Üniversite) etkin yer almalıdır. Ayrıca temel olarak bilinç artırma ve politika savunulması amaçlarıyla kamu kurum ve kuruluşları KOBİ odaklı çeşitli etkinlikler düzenlemelidir. (Konferans, seminer,eğitim vb).**

SORUMLULUK DAĞILIMI

- ◆ **Kümelenme konusunda ulusal, bölgesel ve yerel yönetimler arasındaki görev paylaşımı, her ülkenin yapısı ve yasaları doğrultusunda yapılmalıdır.**
- ◆ **Genelde, küme politikaları merkezi yönetimler tarafından ve bölgesel/yerel yönetimlerle işbirliği yapılarak geliştirilir.**
- ◆ **Merkezi yönetim, ilgili politikaların belirlenmesi ve koordinasyonunu üstlenirken, uygulamadan yerel yönetimler sorumludur.**

Örnek: İTALYA'da Endüstriyel Bölgeler

İtalya'da küme geliştirmeye örnek gösterebileceğimiz çalışmalar 1970'li yıllarda başlayan girişimci destek politikaları ile başlamış, ülke seviyesinde çıkarılan yasalarla ve bölgesel yasalarla "Endüstriyel Kümeler disiplini ve bölgesel politik müdahaleler") sürekli desteklenmiştir.

1970'lerde Kurulan teknik servis merkezleri KOBİ'lerin tasarım, pazarlama, yenilikçi girişimcilik becerilerinin geliştirilmesi üzerinde odaklanmıştır. Bu merkezler 1990'larda bölgesel kalkınma ajanslarının öncülüğünde yapısal bir değişime giderek, eğitim kurumları, ticaret odaları ve KOBİ'lerin temsil edildiği **Küme Koordinasyon Merkezlerini** oluşturmuş ve aşağıdaki faaliyetlere odaklanmıştır:

- Pazar Bilgileri toplamak
- Pazar Analizi yapmak
- Teknolojiyi yaymak, yenilikçiliği teşvik etmek
- Tasarım faaliyetlerini desteklemek
- Teknik standartlar konusunda sektörü bilgilendirmek, sertifikasyon desteği sağlamak
- Teknik eğitim sağlamak
- Uluslararası projelere katılmak ve uluslararası işbirlikleri oluşturmak

İtalya'daki küme koordinasyon merkezlerinin **başlıca finansman kaynakları**: Yerel Yönetim, verilen servisler, AB Fonları (Bölgesel Gelişim, proje,...), üyelerinden aldıkları aidatlar, ücretli verdikleri bazı hizmetlerden sağladıkları gelirlerdir

Kümelenme çalışması Mersin'de nasıl yürütülecek? (Ne tür bir yapı?)

- ◆ **Kurulacak merkez veya kurul, Mersin'de RIS Mersin projesi ile öne çıkan üç sektörde küme analizi çalışmalarını, KOSGEB ve Kalkınma Ajansı ile birlikte yürütebilir. Yine adı geçen kamu, özel ve sivil toplum örgütlerinden oluşacak bir yönetim kurulu ile izleme değerlendirme, çalışmaları ile hedef Pazar ve işbirliği için örnek ülkeler seçilebilir.**
- ◆ **Bu konuda Başbakanlık Yatırım Promosyon Ajansı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı ile DPT, DTM, DEİK ve diğer ilgili kurumlarla istişare sağlanarak ulusal stratejiler doğrultusunda en uygun çözümler bulunacaktır.**

Kümelenme çalışması Mersin'de nasıl yürütülecek? (Ne tür bir yapı?)

Kümelenme sürecinin üç aşamada gerçekleşmesi için gereken 12 adımı;

I.AŞAMA

- 1.Davet ve Kurulum
- 2.Yönetim ekibinin kurulması
- 3.Yerel ekonominin analizi
- 4.Kümelerin belirlenmesi
- 5.Kümelenme sürecinin başlaması
- 6.Küme vizyonunun gelişmesi
- 7.Stratejilerin belirlenmesi

II.AŞAMA

- 8.Girişimlerin geliştirilmesi
- 9.Kamuya açılma
- 10.Uygulama

III:AŞAMA

- 11.Kümelerin oluşturulması
- 12.Değerlendirme ve yenileme

Yukarıdaki adımların uygulanması için;

- ◆ rekabet avantajı olan sektörler analiz çalışmaları ile belirlenmeli
- ◆ kümelenme analizleri doğru bir şekilde yapılmalı
 - sektör seçimi için swot analizleri
 - yeterli sayıda oyuncunun bulunması
 - değer zincirindeki tüm aktörlerin tamamlanması
 - kümelenme haritası
 - hammadde ve kaynakların uygunluğu
- ◆ kendini adanmış liderler ;sektör içinden gelen ve sektörde söz sahibi olan kurumlar/kişiler aktif olarak sürece katılmalı ve sorumluluk almalı
- ◆ yerel yönetimin sahiplenmesi ;
 - vilayet, belediye, üniversite ve odalar
- ◆ yerel yönetişimin sağlanması ;
 - görev alanı, sorumluluk, katkı ve koordinasyon
- ◆ yerel işadamlarının sahiplenmesi ; hedef, projeler, katılım ve işbirlikleri
- ◆ işbirliği ve network
- ◆ güven
- ◆ kaynaklar ve altyapı
- ◆ merkezi hükümetin desteği

gereklidir.

Kümelenmenin Mersinin rekabet gücüne ne katkısı olacak?

- ◆ Kaliteli, ucuz, ar-ge ve inovasyona kaynak ayıran, üniversite-sanayi işbirliğini sağlamış; markalarını yaratmış bir şehir olarak Mersin'in **uluslararası ölçekte prestiji** artacak ve ticaret için bir çekim merkezi olacaktır.
- ◆ Tarım, lojistik ve turizm her ne kadar birbirinden ayrı gibi görünse de aslında derinlemesine incelendiğinde birbirini tamamlayan üç sektör. İyi tarım uygulamaları, eğitilmiş işgücü ve ar-ge çalışmaları ile bütünleşmiş güvenli gıda parolası ile yola çıkacak tarım-gıda sektörü, modern taşımacılık hizmetlerinden faydalanarak ürünleri pazara erken veya zamanında ulaştırıldığında ilimizin tarımsal kapasitesi göz önüne alınırsa rekabette çok ciddi tırmanışa geçeceğimiz kesindir. Lojistiğin ve tarım-gıda sektörlerinin turizme etkisi ise zaten zamanında ve her noktaya ulaşım ile **bu üç sektörün beklide dünyada ilk kez bir kümelenme modeli** oluşturmasını sağlayacaktır.

Ticaret ve Sanayi Odaları bu işin neresinde olmalı?

- ◆ Odalar bölgede kümelenme konusunda bilinçlendirme çalışmalarında etkin şekilde rol almalıdır (konferans, seminer vb).
- ◆ Kümeleme çalışmalarına yönelik olarak eğitimler düzenlemelidir.
- ◆ Teşvik edici rol almalıdır.
- ◆ Ulusal ile yerel arasında iletişim noktası olmalıdır.
- ◆ AB fonlarının(kümeleme politikaları için dağıtılan hibeler) kullanılması yönünde KOBİ'lere yönelik olarak çalışmalar yapmalıdır.
- ◆ Sanayi – Üniversite işbirliğinde ara yüz rolünü üstlenmelidir.
- ◆ Sanayi ve Ticaret Odaları firma eşleştirmeleri çalışmalarında etkin rol almalıdır.
- ◆ Bölgede oluşturacak olan kümenin ihtiyaçlarını anlamak, ortak bir vizyon geliştirmek, güven oluşturmak ve firmalar arası işbirliğini artırmak, kurumsal çevreyi iyileştirmek, özel sektör ile kamu arasında ortak çalışma oluşturmak gibi temel başlıklarda odalar etkin rol almalıdır.
- ◆ Uluslararası işbirliklerinin arttırılmasına yönelik aktif olarak çalışmalıdır.
- ◆ Arge ve inovasyon konusunda her oluşumun öncesi olmalı ve sanayinin ihtiyacına göre eğitim programı önerileri hazırlamalıdır.

Kamu Kaynağına ihtiyaç var mı?

- ◆ Yukarıda anlatılanlardan yola çıkararak; çalışmanın yürütülmesi için oluşturulacak kurulun ve çalışacak uzmanların oluşturulması ve istihdamı, eğitim ve diğer organizasyonlar ile çalışma mekanı temini kalkınma ajansı aracılığı ile kamu tarafından temin edilebilir. Ancak bu noktada daha önemlisi yurtdışı işbirlikleri sağlanması sırasında nispeten zayıf olan işletmelerimizin daha güçlü bir yapıya KOSGEB ve Kamu Bankaları aracılığı ile kavuşturulmasının sağlanmasıdır.
- ◆ Ayrıca oluşturulacak bölgelerde altyapı çalışmaları ve sektörel teşvikler kamu kaynakları ile çözülmelidir.

Kamu Kaynağına ihtiyaç var mı?

- ◆ **Türkiye kümelenme modelini sektörel teşvik bazında ve öncelikle Bilgi İletişim Teknolojileri bazında geliştirmelidir.**
- ◆ **TÜBİTAK Ar-Ge teşvikleri yaygınlaştırılmalı ve içinde bulunduğu bürokrasiden kurtarılmalıdır.**
- ◆ **Dünya ile teknoloji ve marka olarak rekabet edecek, yüksek katma değer üretecek ve bu çerçevede Doğrudan Yabancı Yatırımları çekecek ve yönlendirecek bir ekonomi ve sanayi yönetiminin benimsenmesi ve hayata geçirilmesi gerekiyor.**
- ◆ **Türkiye’de eğitim sistemi ile istihdam arasındaki ilişki kopmuştur. Bunu sağlayacak eğitim reformu da bu kapsamda yapılmalıdır.**

SONUÇLAR ÖNERİLER

Önemli Sonuçlar: Kurumsal düzeyde

- ◆ Mersin İnovasyon Konseyi- Mersin Valiliği
- ◆ Mersin İnovasyon Merkezi-MTSO
- ◆ Teknoloji Transfer Ofisi-Mersin Üniversitesi
- ◆ Lojistik ve Dış Ticaret Araştırma Merkezi-Mersin Üniversitesi
- ◆ Turizm Araştırma Merkezi-Mersin Üniversitesi
- ◆ İş Melekleri Ağı-MTSO(Kurulmak üzere)
- ◆ **Finansal Destek Ofisi (Mersin Tarsus Organize Sanayi Bölgesi)**
- ◆ **Mersin Ün.Gıda Teknolojileri Meslek Y.O. OSB Kampüsü**
- ◆ **Mersin Gıda İşletmeleri İş Kümesi(DTM Dev.Cls.Pol.Project)**
- ◆ **AGFORISE gıda kümesi projesi(İl Özel İdaresi ROK projesi)**

Kurulan merkezlerin kapasitesini arttırmak için projeler tasarlanmaktadır.

SONUÇLAR ve ÖNERİLER

- **İdari:** Valilik katkısı çok önemli.
- **Belediye:** Hiç ilgi göstermedi ve çok önemli bir dezavantaj oldu. Personel niteliği ve yapısı AB ve benzeri projeler konusunda deneyimsiz.
- **Üniversite:** Akademisyenleri motive etmek ve bilginin pazara çıkmasını sağlamak çok zordu,
- **Sanayi:** Bilgi kaynağının farkında değildi veya yavaş işlemesinden şikayetçiydi.
- **Mersin Teknopark fiilen ortak olduğu halde proje hazırlanırken kuruluş aşamasında olduğu için resmi olarak yer alamadı.**
- **Koordinatörün Ankara'da olması, uygulamada ortaklararası bazı sorunlara yol açtı.**
- **Bölgenin uluslar arası ve ulusal bazda dışa dönük en deneyimli iki ögesi üniversite ve sanayi.**

SONUÇLAR ve ÖNERİLER

- Bölge kendi gerçekleri ile kendi yol haritasını çizdi
- **Bölgesel İnovasyon Stratejisi hazırlayacak bölgelere önerilerimiz...**
 - **Analizler yapılırken bölgeyi iyi tanıyan kişiler tarafından ve mümkün olduğunca çok kişiye ulaşılmasına özen gösterilmeli,**
 - **İnsan kaynakları işin başında gözden geçirilmeli ve yabancı dil bilen bir grup üniversite mezunu proje hazırlamak konusunda eğitilmeli,**
 - **Staratejinin bir kuruma mal edilmemesi için bir ortak yönetim ofisi oluşturulmalı ve bu ofis küme modelinin hayata geçmesinde etkin olabilecek kalitede donanımlı, kurumlararası ilişkileri ve deneyimi yeterli personel ile desteklenmeli,**
 - **Kamu, üniversite, sanayi üçgeninde işlerin yürüme hızı dikkate alınarak projeler hazırlanmalı.**
 - **Sektör ayrımı yapmaksızın eldeki değerler(hammadde, insan kaynakları, eğitim altyapısı, Pazar vs.)iyi irdelenmeli.**

Teşekkürler

